

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitvlaria Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare incerti anni, datum in synodo cui interfuit Bonifacius
apostolicae sedis Legatus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

VIII.	De facris Mercurij vel Iovis.	XXI.	De lunæ defectione, quod dicunt Vinceluna.
IX.	De sacrificio quod fit alicui sanctorum.	XXII.	De tempestatibus & cornibus & cocleis.
X.	De phylacteriis & ligaturis.	XXIII.	De fulcis circa villas.
XI.	De fontibus sacrificiorum.	XXIV.	De pagano cursu, quem Yrius nominant, scissis pannis vel calceis.
XII.	De incantationibus.	XXV.	De eo quod sibi sanctos fingunt quoslibet mortuos.
XIII.	De auguriis, vel avium vel equorum vel bovum stercore, vel sternutatione.	XXVI.	De simulacro de consparfa farina.
XIV.	De divinis vel fortilegis.	XXVII.	De simulacris de pannis factis.
XV.	De igne fricato de ligno, id est, nodfyr.	XXVIII.	De simulacro quod per campos portant.
XVI.	De cerebro animalium.	XXIX.	De ligneis pedibus vel manibus pagano ritu.
XVII.	De observatione pagana in foco vel in inchoatione rei alicujus.	XXX.	De eo quod credunt quia feminae lunam commentent, quod possint corda hominum tollere juxta paganos.
XVIII.	De incertis locis quæ colunt pro facris.		
XIX.	De petendo quod boni vocant S. Mariæ.		
XX.	De feriis quæ faciunt Iovi vel Mercurio.		

CAPITVLARE INCERTI ANNI

Datum in synodo cui interfuit Bonifacius apostolicæ sedis Legatus, circa annum Christi DCCXLIV.

Nunc primum editum ex veteri codice MS. bibliotheca Thuane.

EX CONCILIO REGVM, QVIBVS LEGATVS ROMANÆ SEDIS INTERFVIT BONEFATIVS.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. D e exposito infante.	15. De libertis, ut non sint testes.
2. De trigefimis mortuorum.	16. De commutatione.
3. De muliere enixa.	17. De fidejussore.
4. De Clericis qui comam nutriunt.	18. De personis judiciorum.
5. De sacerdotibus qui demigrant.	19. De agnatis & cognatis.
6. De loco laicorum in Ecclesia.	20. De falsa moneta.
7. De servis Clericorum.	21. De homicidis ad Ecclesiam confuzientibus.
8. De invasoribus rerum Ecclesie.	22. De latronibus.
9. De regula collectarum.	23. De die dominico.
10. De professione sacerdotum.	24. De empto à fure.
11. De testamento sacerdotum.	25. De alieno animali occiso.
12. De Archidiaconis.	26. De compositione incensa domus.
13. De compositoribus cautionum.	27. De via convicinali.
14. De modo sacramenti.	28. De rebus commendatis incensis.

INCIPIVNT PRÆDICTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

- Lib. VI. Capituli AR. C. 144.
- I. **S**I expositus ante Ecclesiam cujuscunque fuerit miseratione collectus, contestationis ponat collector epistolam. Et si is qui collectus est, intra decem dies quæ sitis agnitûsque non fuerit,

securus habeat qui collegit. Sanè qui post prædictum tempus ejus calumniator extiterit, ut homicida damnabitur, sicut patrum sanxit auctoritas.

De trigefimo mortuorum.

VI. 158. II. Fideles pro defunctis amicis jejunia & oblationes triginta diebus adimpleri faciant, & mortuum super mortuum non ponant, nec ossa defunctorum super terram dimittant. Quòd si fecerint, canonicæ sententiæ subjacebunt.

De muliere enixa.

VI. 107. III. Cùm enixa fuerit mulier, si statim actura gratias intrat Ecclesiis, nullo hinc peccati pondere gravatur. Voluptas enim carnis, non dolor, in culpa est; in prolis verò prolatione gemitus est. Si itaque enixam mulierem prohibemus intrare Ecclesiam, ipsam ei poenam suam in culpam deputamus.

De Clericis qui comam nutriunt.

VII. 234. IV. Sancitum est ut Clerici qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etsi noluerint, inviti detondeantur. Vestimenta verò vel calciamenta eis, nisi quæ religionem deceant, habere non liceat.

De sacerdotibus qui demigrant.

VII. 245. V. De sacerdotibus qui suos titulos absque licentia Episcopi dimittunt aut dimiserunt statutum est ut tamdiu à communionem habeantur alieni quousque ad suos titulos revertantur.

De loco laicorum in Ecclesia.

VII. 279. VI. Laici secus altare intra cancellos tam ad vigilias quam ad Missas stare penitus non præsumant.

De servis Clericorum.

VII. 290. VII. Ecclesiarum servos vel Episcoporum vel Clericorum à iudicibus vel actoribus publicis in diversis angariis fatigari divina prohibemus auctoritate. Si quis verò iudicum vel actorum Clericum aut servum clericalem Ecclesiæ in publicis vel privatis negotiis voluerit occupare, ab Ecclesia cui impedimentum facit efficiatur extraneus.

De invasoribus rerum Ecclesiæ.

VII. 265. VIII. Qui reiculam Ecclesiæ petierit à Regibus, & horrendæ cupiditatis impulsu egentium substantiam rapuerit, irrita habeantur quæ obtinent, & ipsi ab Ecclesia quam spoliare cupiunt excludantur.

De regula collectorum.

VI. 66. IX. Nullus in precibus nisi ad Patrem dirigat orationem, secundum illud: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo.* Et ut prius eas cum instructionibus tractet.

De professione sacerdotum.

X. Quando Presbyteri vel Diaconi per parrochias constituuntur, oportet eos Episcopo suo professionem facere.

De testamento sacerdotum.

XI. Presbyteri post ordinationem suæ paupertatis prædia comparantes, testamenta Ecclesiis confirmant. Sin aliter, ut fraudatores teneantur.

De Archidiaconis.

XII. Prævideant Episcopi ne cupiditas Archidiaconorum suorum culpas nutriat, quia multis modis mentitur iniquitas sibi.

De compositoribus canticorum.

XIII. Qui in blasphemiam alterius cantica composuerit, vel qui ea cantaverit, extra ordinem iudicetur. Nam lex huiusmodi præcipit exiliari.

De modo sacramenti.

XIV. Omne sacramentum in Ecclesia & super reliquias à laicis juretur. Sic illum Deus adjuvet & illi sancti quorum sunt istæ reliquiae.

De libertis, ut non sint testes.

XV. Libertus & liberta in nullis negotiis contra quemquam testimonium dicere permittantur, exceptis illis causis in quibus ingenuitas deesse, sicut præmissum est & de servis. Quia indignum nostra pensat clementia ut libertorum testimonia ingenius damna incutiant. Qui verò ex eisdem fuerint progeniti, ad testimonium à tertia generatione admittantur.

De commutatione.

XVI. Commutatio si non fuerit per vim vel metum extorta, talem qualem & emptio habeat firmitatem.

De fidejussore.

XVII. Si quis contempto fidejussore debitorem suum tenere maluerit, fidejussor & heres ejus à fidejussionis vinculo liberantur.

De personis judiciorum.

XVIII. In iudiciis quatuor debent esse personæ, accusator, defensor, testes, iudex. Accusator uti debet intentione ad amplificandam causam, defensor extenuatione ad minuendam, testes veritate, iudex æquitate.

De agnatis & cognatis.

XIX. Agnati sunt qui per virilem sexum descendunt, cognati qui per feminum. Et ideo patrum vel patruorum filij & agnati sunt & cognati. Avunculi verò & avunculorum filij cognati sunt, non agnati.

De falsa moneta.

XX. De falsa moneta jubemus ut qui

eam percussisse comprobatus fuerit, manus ei amputetur. Et qui hoc consensit, si liber est, sexaginta solidos componat. Si servus, sexaginta ictus accipiat.

De homicidis ad Ecclesiam confugientibus.
V. 193. XXI. Homicidis vel ceteris reis qui legibus mori debent, si ad Ecclesiam confugerint, nullus eis victus detur.

De latronibus.
V. 106. Add. 1v. 142. XXII. De latronibus præcipibus observandum ut pro prima culpa unum oculum perdat, de alia verò natus ei truncentur. De tertia culpa, si non emendaverit, morietur.

De die dominico.
V. 340. XXIII. Si quis die dominico opera servilia fecerit, liber homo si boves junxerit, dextrum bovem perdat. Et si alia quæ prohibita sunt fecerit, sacerdotibus illa emendet sicut de reliquis negligentibus iudicibus emendari solet, & penitentiam insuper accipiat. Similiter de præcipuis festivitibus.

De empto à fure.
V. 344. XXIV. Si quis de fure neficiens aliquid emerit, querat accepto spatio firem. Quem si non potuerit invenire, probet se sacramento innocentem, & rem restituat,

& furem querere non omittat. Quod si furem celaverit, & perjurasse postea detectus fuerit, tanquam fur & ipse damnetur.

De alieno animali occiso.
XXV. Si quis casu faciente occiderit alienum animal, & non negaverit, simile dare non tardet, & cadaver mortui accipiat.

De compositione incensa domus.
XXVI. Si quis incenderit alienam domum, primò omnia ædificia restituat, & quicquid ibi arserit componat, & insuper l. x. solidos, & publica penitentia multetur. Et quotquot homines de ipso incendio evaserint, unicuique secundum legem suam componat, & quicquid perdidit restituat.

De via convicinali.
XXVII. Si quis viam convicinali vel pastorem clausit, cum sua lege componat, & ipsam viam aperiat.

De rebus commendatis incensis.
XXVIII. Si cui commendate res fuerint, vel tradite ad vendendum, & in domo ejus cum rebus suis .....
Cetera desunt in MS.

PIPPINI PRINCIPIS CAPITVLARE SVESSIONENSE

Datum anno Christi DCCXLIV. in plena synodo.

IN Dei nomine & Trinitatis. Anno DCCXLIV. ab incarnatione Christi, sub die VI. Nonas Martij, & Luna XIV. in anno secundo Childerici Regis Francorum, ego Pippinus Dux & Princeps Francorum. Dum pluribus non habetur incognitum qualiter nos in Dei nomine unà cum consensu Episcoporum sive sacerdotum vel fervorum Dei consilio, sive Comitum & optimatum Francorum, colloquij apud Sueffionis civitatem synodum vel Concilium facere decrevimus. quod ita in Dei nomine & fecimus.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. **D**E fide Nicena, & canonibus antiquis toto regno promulgandis.
2. De synodo singulis annis congreganda.
Et de Adalberto heretico in synodo damnato.
3. De Episcopis per civitates ordinatis sub Archiepiscopo Abale & Aräoberto. De

monachis. Et ut Abbates in hostem ipsi non eant, sed mittant. Et Clerici à fornicatione, habitu laico, & venatione abstineant.
4. Ut laici fornicationem omnem, perjuriam, falsa testimonia devitent, Ecclesiamque tutentur. Et ut Presbyteri parochiarum Episcopo suo sint subiecti.